

УНИВЕРЗИТЕТ „ГОЦЕ ДЕЛЧЕВ“-ШТИП
ФАКУЛТЕТ ЗА ОБРАЗОВНИ НАУКИ

UDK: 378 (497.7)

ISSN: 1409-9187

ФАКУЛТЕТ ЗА
ОБРАЗОВНИ НАУКИ

ГОДИШЕН ЗБОРНИК
YEARBOOK

2021

ГОДИНА 10

VOLUME X

GOCE DELCEV UNIVERSITY - STIP
FACULTY OF EDUCATIONAL SCIENCES

**УНИВЕРЗИТЕТ „ГОЦЕ ДЕЛЧЕВ“ – ШТИП
ФАКУЛТЕТ ЗА ОБРАЗОВНИ НАУКИ**

ГОДИШЕН ЗБОРНИК YEARBOOK

2021

ГОДИНА 10

VOLUME X

**GOCE DELCEV UNIVERSITY – STIP
FACULTY OF EDUCATIONAL SCIENCE**

**ГОДИШЕН ЗБОРНИК
ФАКУЛТЕТ ЗА ОБРАЗОВНИ НАУКИ
YEARBOOK
FACULTY OF EDUCATIONAL SCIENCE**

За издавачот/ For publisher
Проф.д-р Емилија Петрова Ѓоргева

Издавачки совет

проф. д-р Блажо Боев
проф. д-р Лилјана Колева-Гудева
проф. д-р Мишко Цидров
проф. д-р Дејан Мираковски
проф. д-р Емилија Петрова Ѓоргева

Editorial board

Prof. Blazo Boev, Ph. D.
Prof. Liljana Koleva Gudeva, Ph. D.
Prof. Misko Dzidrov, PhD
Prof. Dejan Mirakovski, PhD
Prof. Emilija Petrova Gorgeva, PhD

Редакциски одбор

проф. д-р Снежана Ставрева Веселиновска
проф. д-р Соња Петровска
проф. д-р Снежана Мирасчиева
проф. д-р Снежана Јованова Митковска
проф. д-р Емилија Петрова Ѓоргева
проф. д-р Блаже Китанов
проф. д-р Никола Смилков
проф. д-р Виолета Николовска
проф.д-р Трајче Стојанов
проф.д-р Деспина Сивевска
проф. д-р - Ирена Китанова
проф. д-р Билјана Митевска Попевска
проф. д-р Даниела Коцева

Editorial staff

Prof. Snezana Stavreva Veselinovska, PhD
Prof. Sonja Petrovska, PhD
Prof. Snezana Mirascieva, PhD
Prof. Snezana Jovanova Mitkovska, PhD
Prof. Emilija Petrova Gorgeva, PhD
Prof. Blaze Kitanov, PhD
Prof. Nikola Smilkov, PhD
Prof. Violeta Nikolova, PhD
Prof. Trajce Stojanov, PhD
Prof. Despina Sivevska, PhD
Prof. Irena Kitanova, PhD
Prof. Biljana Mitevaska Popevska, PhD
Prof. Daniela Koceva, PhD

Главен и одговорен уредник /

проф. д-р Снежана Ставрева Веселиновска

Managing editor

Prof. Snezana Stavreva Veselinovska, Ph.D

Технички уредник

доц. д-р - Верица Јосимовска

Editor in chief

Docent Verica Josimovska, Ph.D.

Јазично уредување

Даница Гавриловска-Атанасовска
(македонски јазик)
Снежана Кирова
(англиски јазик)

Language editor

Danica Gavrilovska-Atanasovska
(Macedonian)
Snezana Kirova
(English)

Техничко уредување

Славе Димитров

Technical editor

Slave Dimitrov

ISSN 1409-9187

Редакција и администрација
Универзитет „Гоце Делчев“ - Штип
Филолошки факултет
ул. „Крсте Мисирков“ 10-А
п. фах 201, 2000 Штип
Р. Македонија

Address of the editorial office
Goce Delcev University – Stip
Faculty of philology
Krste Misirkov 10-A
PO box 201, 2000 Štip,
R. of Macedonia

ВКЛУЧУВАЊЕ НА ФРАЗЕОЛОГИЗМИТЕ ВО РАНОТО ДЕТСТВО-КЛУЧ ЗА УСПЕХ ПРИ УСВОЈУВАЊЕТО НА СТРАНСКИОТ ЈАЗИК

Драгана Кузмановска¹, Снежана Кирова², Биљана Иванова³

¹Филолошки факултет, Универзитет „Гоце Делчев“, Штип
dragana.kuzmanovska@ugd.edu.mk

²Филолошки факултет, Универзитет „Гоце Делчев“, Штип
snezana.kirova@ugd.edu.mk

³Филолошки факултет, Универзитет „Гоце Делчев“, Штип
biljana.petkovska@ugd.edu.mk

Апстракт

Како истражувачки тим веќе подолго време се занимаваме со категоријата фразеологизми и изнаоѓање на најсоодветени начин за нивно вклучување во наставниот процес особено кога станува збор за усвојување на странски јазик, било да е англиски или германски јазик. Истражувајќи на оваа тема дојдовме до идеја да ја следиме познатата мисла, поговорка или мудост „АКО САКАТЕ ДА ГО НАЈДЕТЕ РЕШЕНИЕТО НА НЕКОЈ ПРОБЛЕМ, СВРТЕТЕ СЕ КОН МИНАТОТО! “. Поаѓајќи од оваа би рекле народна мудрост ние ќе се обидеме да дадеме своевидување за проблемот со фразеологизмите и нивното вклучување во наставниот процес, односно ќе се обидеме да го објасниме најкраткиот и според нас најефективниот начин за нивна имплементација во наставата по странски јазик.

Клучни зборови: рано детство, фразеологизми, настава по странски јазик.

INCLUDING PHRASEOLOGISMS IN EARLY CHILDHOOD - KEY TO SUCCESS IN LEARNING A FOREIGN LANGUAGE

Dragana Kuzmanovska¹, Snezana Kirova², Biljana Ivanova³

¹Faculty of Philology, Goce Delcev University, Stip, Macedonia
dragana.kuzmanovska@ugd.edu.mk

²Faculty of Philology, Goce Delcev University, Stip, Macedonia
snezana.kirova@ugd.edu.mk

³Faculty of Philology, Goce Delcev University, Stip, Macedonia
biljana.petkovska@ugd.edu.mk

Abstract

As a research team, for a long time we have been exploring the category of phraseologisms and with finding the most appropriate way to include them in the teaching process, especially when it comes to learning a foreign language, be it English or German. While researching this

topic, we came up with the idea of following the well-known thought, proverb or wisdom “IF YOU WANT TO FIND THE SOLUTION OF A PROBLEM, TURN TO THE PAST!”. Starting from this, we would say folk wisdom, we will try to present our view of the problem with phraseologesms and their inclusion in the teaching process, i.e., we will try to explain the shortest and in our opinion the most effective way for their implementation in foreign language teaching.

Key words: early childhood, phraseologisms, foreign language teaching.

Вовед во категоријата фразеологизми

Фразеологизмите се стврдната форма на зборовни образувања кои имаат едно заедничко значење кое се разликува од поединечните значења на секој збор во зборовното образување. Со еден збор, ваквите јазични единици функционираат како целина во јазичниот систем, а не како поединечни елементи.

Пример 1.: „eine dicke Nummer haben bei jemandem“ (му пее петлето кај него);

Конкретниот превод на лексемите во дадениот германски пример за фразеологизам би гласел: *има дебел број кај некого*, израз кој нема никакво значење, но доколку ги едуцираме навреме учениците за постоењето и значењето на фразеологизмите во јазикот, тогаш нема да настане никакво недоразбирање затоа што овој израз ќе биде препознат како фразеологизам и ќе се бара неговиот соодветен еквивалент на мајчиниот јазик.

Пример 2: „Guten Tag!“ (Добар ден!);

Вториот пример, исто така, претставува една од формите на фразеологизми што всушност нè доведува до забуна. Затоа накратко ние ќе се обидеме да ги наведеме суштествените обележја на фразеологизмите по кои тие се издвојуваат од другите т.н. слободни изрази. Таквите обележја се полилексикалност, идиоматичност и цврстина.

Полилексикалноста е обележје на фразеологизмите кое се однесува на бројот на употребените лексеми во самиот фразеологизам. Што значи тоа? Тоа обележје ни покажува дека фразеологизмот може да содржи две или повеќе лексеми, а може да претставува и цела една реченица, па дури и краток текст.

Пример 3: „auf Anhieb“ (слободен, без планови);

Пример 4: „bis zum Hals“ (сè до гуша);

Пример 5: „jemandem einen Korb geben“ (му дава корпа некому);

Пример 6: „Der Apfel fällt nicht weit vom Stamm.“ (Јаболкото не паѓа далеку од стеблото);

Пример 7: „Zu Risiken und Nebenwirkungen lesen Sie die Packungsbeilage oder fragen Sie Ihren Arzt oder Apotheker.“ (За ризикот и несаканите дејства од лекот прочитајте го внимателно упатството или консултирајте го својот лекар или фармацевт).

Идиоматичноста всушност го определува фразеологизмот и се смета за

најбитно семантичко обележје. Колку е поголем степенот на идиоматичност, толку е посигурно дека станува збор за фразеологизам. Напросто речено, колку е понеразбирлива реченицата толку е поголем степенот на идиоматичност и тоа значи дека со сигурност станува збор за фразеологизам.

Пример 8.: „Der Fahrer ging auf die Palme.“ (Возачот се искачува на палмата);

Пример 9.: „Der Fahrer ging auf die Palme.“ (Возачот се лути);

Како што можеме да видиме од примерите 8 и 9, станува збор за обележје кое е поврзано директно со значењето на самиот израз, односно доколку конкретното значење нема никаква смисла како примерот 8, тогаш тоа ни е вистинскиот показател дека станува збор за фразеологизам и дека е потребно да го најдеме соодветното преносно, фразеолошко значење како во примерот 9, се со цел непречено да се одвива јазичната комуникација.

Цврстината или стабилноста е синтаксичко обележје на фразеологизмите кое се однесува на цврстата врска помеѓу лексемите во самиот фразеологизам, што значи дека ако само една лексема се промени, тогаш врската се кине и фразеологизмот напосто кажано исчезнува.

Пример 10.: „einen Kater haben.“ (се чувствува лошо, затоа што испил премногу алкохол);

Пример 11.: „eine Katze haben“ (има мачка).

Примерите 10 и 11 го потрепуваат кажаното за значењето на цврстината или стабилноста на лексемите во фразеологизмот. Со промена на лексемата *Kater* (мачор) со лексемата *Katze* (мачка) доаѓа до целосно разобличување на фразеологизмот, односно до негово исчезнување, што значи дека вакви промени не се дозволени во рамките на еден фразеологизам.

Фразеологизмот во наставниот процес

Веќе подолго време ја следиме ситуацијата со фразеологизмите и нивната застапеност во наставниот процес, односно во наставата по странски јазик, и можеме слободно да констатираме дека ситуацијата не е на задоволително ниво. Ова значи дека е потребна итна интервенција во наставните програми по странски јазик како и организирање на соодветни обуки и семинари за наставниците по странски јазик во целава наша држава. Како мал приказ за ваквата ситуација ќе го наведеме истражувањето направено за потребите на еден магистерски труд (Mimeska, 2021) во кое преку табеларен приказ јасно се укажува на недостатоците во наставата по странски јазик кога станува збор за специфичната лексичка категорија фразеологизми.

Во ова истражување биле вклучени 80 ученици од пет класови, четврта година, средно гимназиско образование. Учесниците во ова истражување се приближно со ист степен на познавање на јазикот, односно според Европската референтна рамка за јазици B1 ниво.

Следи опис на статистичките податоци за општиот впечаток за фразеологизмите од страна на учениците:

Тежина	едноставни	не толку едноставни	тешки	многу тешки
	6,25%	65%	16,25%	12,5%
Звучност/звук	пријатен	не многу пријатен	непријатен	многу непријатен
	5%	60%	27,5%	7,5%
Сами по себе	многу интересни	интересни	здодедни	многу здодедни
	86,25%	6,25%	5%	2,5%
Значење	многу важно	помалку важно	не толку важно	не важно
	63,75%	16,25%	11,25%	8,75%

(Mrmeska, 2021:90)

Дури 65% од учениците сметаат дека фразеологизмите не се толку едноставни за изучување, 16,25% ги карактеризираат како тешки, а само многу мал процент односно 6,25% сметаат дека фразеологизмите се едноставни.

Што се однесува до звучноста најголем број од испитаниците, 60%, сметаат дека фразеологизмите не се многу пријатни за слушање, но сепак најголем бој од испитаниците 86,25% сметаат дека фразеологизмите сами по себе се многу интересни.

Исто така, 63,75% од учениците сметаат дека значењето на фразеологизмите е многу важно, а само за 8,75% од учениците не е важно значењето на фразеологизмите, што ни дава некаква, ако може да се каже, утеша и за нас претставува некаква светла точка во темнината.

Можеме да забележиме дека за најголем број од испитаниците фразеологизмите се интересни сами по себе и дека значењето им е многу важно, а сепак доста мал е процентот на оние кои сметаат дека фразеологизмите се едноставни по тежина и пријатни за слушање.

Според добиените резултати од истражувањето авторката заклучува а ние потполно се согласуваме дека стекнатиот општ впечаток на учениците во врска со фразеологизмите не е од голем придонес за нивно стимулирање во наставниот процес. Таа потенцира дека наставниците треба уште во најрани години да ја променат претставата на учениците за тежината на фразеологизмите и да применат техники со кои учениците на најлесен можен начин ќе се мотивираат за успешно совладување на истите. Оттука нашата идеја и заложба да се обидеме да им помогнеме на наставниците во изнаоѓање на најлесниот, најприменливиот а сепак најефективниот начин за воведување на фразеологизмите во наставата по странски јазик.

Фразеологизмите во раното детство

Секое дете се раѓа со способноста да научи усно да се изразува и тоа ни дава за право да размислуваме во таа насока, дека децата учат, усвојуваат нови знаења уште во раното детство што значи клучот за успехот во усвојување на странскиот јазик лежи токму овде. Значи, потребно е да се наавратиме кон минатото и да анализираме како ние или нашите претци сме усвојувале нова лексика без притоа да имаме современа технологија, современи училници, современи наставни помагала и секако современи наставници. Се поставува прашањето како на дете на мала возраст да му се претстават фразеологизмите и да му се понудат како предмет за изучување. Тоа навидум изгледа многу тешко и скоро невозможно, но секако дека е можно и дека не е ништо ново и невообичаено; сигурно се секавате на бајките кои ви биле читани уште во најраното детство, како сите ние сме станувале и сме легнувале со читање или прераскажување на нашите познати македонски приказни или пак со приказните од Браќата Грим. Значи, секој човек уште од најмала возраст се среќава со бајките и на еден интересен и сликовит начин го осознава животот и најчесто преку употребата на фразеологизми со кои избобилува секоја бајка, а токму тој, фразеологизмот е целта на нашето истражување. Бајките имаат за цел да го привлечат вниманието на учениците и токму тоа е главната алатка која ја користиме ние како наставници лингвисти да ги соочиме учениците со фразеологизмите со цел за полесно и поприватливо усвојување на странскиот јазик. Значи, преку сликовитоста или метафората на фразеологизмите се обидуваме да го олесниме усвојувањето на странскиот јазик на еден пософистициран, полесен и секако поинтересен начин. За полесно усвојување на фразеологизмите во наставата по странски јазик ние сугерираме вклучување на бајките, како една од најинтересните категории на текстови за сите генерации, во наставата по странски јазик и тоа уште во почетните степени на образовниот процес, во предучилишното, и секако во одделенското воспитание и образование. Во бајките се наоѓа клучот за успешно совладување на странскиот јазик уште во најраното детство и доколку навреме наставникот по странски јазик го употреби истиот во својата настава, дотолку побргу ќе успее своите ученици да ги извлече од „темнината“ во која се наоѓаат, како што тврди Брук (Burke, 1998:5). Значи, навременото откривање на високиот степен на конотативен и креативен потенцијал на фразеологизмите би резултирал со голем степен на успешност во усвојување на странскиот јазик. Условени од нивните специфични обележја и својства, фразеологизмите имаат способност да ја пренесат пораката на самата бајка до учениците во образовниот процес. Како лексикализирани, репродуктивни и стабилни единици од една страна, и како полилексикални и идиоматични единици од друга страна, тие обезбедуваат широка разбирливост, што всушност е главна цел при изучување на странски јазик. Во овој контекст би ја споменале народаната поговорка

„Понекогаш лекот вреди пет пари, само треба да го најдеш“, како што е случај со „нашите“ фразеологизми. Тие се најзастапени во бајките и приказните кои на сите нам ни се добро познати и лесно достапни, само треба што повеќе да ги вклучиме во наставата по странски јазик и да ги очекуваме придобивките или сликовито кажано да ги собираме плодовите.

Заклучок

Трудот настана како резултат на нашето неколку годишно истражување во областа на фразеологизмите и на нивното успешно имплементирање во наставата по странски јазик. Во користената литература ќе наведеме неколку од нив кои ни го осветлија патот и кои ни помогнаа оваа наша идеја да се преточи во текст и да излезе на виделина. Како наставници по странски јазик сакаме да дадеме наш придонес кон полесно, поедноставно, поинтересно, попродуктивно усвојување на странскиот јазик и кон вклучување на учениците уште од најмала возраст во наставата по странски јазик, секако со прилагодување на наставната содржина кон нивната возраст. Но, како што и дузина други трудови потврдуваат дека поголема е успешноста доколку процесот на усвојување на странскиот јазик започне од помала возраст, така и ние сметаме дека колку порано се започне со воведување на фразеологизмите преку бајките во наставата по странски јазик, толку поголем би бил успехот. Сите ние, и наставниците и учениците сме за постигнување на една заедничка цел, односно за поуспешно, полесно и покреативно усвојување на странскиот јазик, а тоа можеме да го постигнеме единствено преку вклучување на фразеологизмите преку бајките во наставата по странски јазик; дури сме на мнение дека вклучувањето на фразеологизмите преку бајките во било кој степен на образование би дало извонредно добри резултати, но тоа го оставаме за некој друг труд, за некое друго истражување.

Користена литература:

- [1] Cooper, C. (1998). Teaching Idioms. Foreign Language Annals, 31 (2).
- [2] Burke, D. (1998). Without Slang and Idioms, Students Are “In the Dark!”. ESLMagazine, 1(5).
- [3] D’Angelo Bromley, K. (1984). Teaching Idioms. The Reading Teacher, 38 (3).
- [4] Duden - Redewendungen. Wörterbuch der deutschen Idiomatik (Der Duden in zwölf Bänden, Bd. 11). Mannheim: Bibliographisches Institut und F.A. Brockhaus AG, 2002. 955 S. ISBN 3-411-04112-9
- [5] Kuzmanovska, D. and Kirova, S and Ivanova, B. and Mrmeska, V. (2019). Phraseological Optimum in Teaching Foreign Languages. INTED2019 Proceedings Exploring New frontiers in Education. pp.2509-2512. ISSN2340-1079.

- [6] Kuzmanovska, D. and Kirova, S. and Ristov, L. (2020) Фразеологизмите од бајките во наставата по странски јазик. Годишен зборник на Факултетот за образовни науки. pp. 75-82. ISSN 1409-9187
- [7] Mrmeska, V. (2021) МОТИВАЦИЈАТА КАКО КЛУЧЕН ФАКТОР ВО ИЗУЧУВАЊЕТО НА ФРАЗЕОЛОГИЗМИТЕ ВО НАСТАВАТА ПО ГЕРМАНСКИ ЈАЗИК (магистерски труд-необјавен). Катедра за германски јазик и книжевност, Филолошки факултет-УГД-Штип.
- [8] Schmitt, N. (2000). Vocabulary in Language Teaching. Cambridge: Cambridge University Press.
- [9] Velkovska, S. (2002). Белешки за македонската фразеологија. Skopje/ Republic of Nord Macedonia:IMJ. Јазикот наш денешен. кн. 8.
- [10] Velkovska, S. (2008). Македонска фразеологија со мал фразеолошки речник. Skopje/Republic of North Macedonia: IMJ.